

MODUŁ III

OD TEORII PISANIA INFORMACJI ZWROTNEJ DO PRAKTYKI MENTORSKIEJ

1

Od teorii do praktyki, czyli kilka przykładów pokazujących, jak formułować komentarz, aby był rozwojowy dla uczestnika

Poniżej prezentujemy pięć sprawozdań koordynatorów wraz z komentarzami moderatorów z ubiegłorocznej edycji kursu. Celowo nie zamieszczamy załączników dołączanych przez koordynatorów do sprawozdań. Chcemy się skupić na tym, jak koordynatorzy formułują swoje komentarze, a przytaczane sprawozdania mają tylko stanowić punkt odniesienia. Pod każdym komentarzem zamieszczamy w tabeli jego omówienie. Staraliśmy się wskazać mocne strony prezentowanych informacji zwrotnych do sprawozdań oraz zastanowić się nad tym, co jeszcze może zrobić mentor, aby wzmocnić ich funkcję rozwojową.

Zachęcając do lektury poniższych przykładów, chcemy podkreślić, że nasze podpowiedzi to jedynie propozycje, a nie polecenia do wykonania. To, jakie wzmocnienie motywujące do rozwoju zastosować, zależy od wielu czynników. Tylko moderator, który zna predyspozycje uczestnika kursu, jego dotychczasowe doświadczenie oraz kontekst, w jakim pracuje (cechy środowiska nauczycielskiego, specyfikę klasy oraz inne trudności i uwarunkowania, a czasem nawet sytuację rodzinną, zdrowotną itd.), jest w stanie zdecydować, co w danej chwili można uznać za rozwojowe dla konkretnej osoby.

Dobrą praktyką jest przeczytanie komentarza przed wysłaniem i zastanowienie się nad tym, w jaki sposób kursant z niego skorzysta. Wciel się w niego i odpowiedz sobie na pytanie: *Co robię dobrze i jakie mam na to dowody? Co powinienem zmienić i jak?*

Przykład 1.

Sprawozdanie koordynatora

Tytuł sprawozdania: Rola TIK w realizacji celów uczenia się

1. Co można uznać za sukces nauczycieli w realizacji zadań przewidzianych w drugim module kursu?

- Nauczyciele znają zasady określania celów uczenia się uczniów.
- Nauczyciele potrafią wykorzystywać TIK w świadomym wspieraniu uczenia się uczniów.
- Nauczyciele potrafią weryfikować dobre praktyki TIK w uczeniu się uczniów i celowo włączają narzędzia TIK do pracy uczniów.
- Uczniowie znają cele lekcji i potrafią określić kryteria ich osiągnięcia.

2. Co na tym etapie realizacji zadań jest problemem, w rozwiązaniu którego może pomóc kurs dla koordynatorów?

Nauczyciele nie zauważyli na tym etapie realizacji zadań większych problemów, w rozwiązaniu których może pomóc kurs dla koordynatorów.

3. Załącz do sprawozdania co najmniej jedną propozycję nauczycielską zawierającą cel, kryteria sukcesu i propozycję wykorzystania TIK (wraz z celami zastosowania TIK) – plik „Zadanie nauczyciela”.

Propozycje nauczycielskie zawierające cel, kryteria sukcesu i propozycję wykorzystania TIK (wraz z celami zastosowania TIK) z przedmiotów:

- wychowanie fizyczne,
- przyroda,
- j. polski,
- matematyka

znajdują się w załączniku.

4. Załącz do sprawozdania ustalony przez was plan pracy zespołu TIK.

Plan pracy znajduje się w załączniku.

Informacja zwrotna udzielona przez moderatora do pracy tego koordynatora

Michalino,

Dziękuję za szybkie przesłanie sprawozdania. Jest ono bardzo wyczerpujące. Spełnione zostały wszystkie kryteria określone w punktach NACOBZU od Ad1 do Ad4.

Grupa nauczycieli, z którą współpracujesz, bardzo prężnie działa. Z pewnością to Twoja zasługa. Nauczyciele znają zasady określania celów uczenia się uczniów – i bardzo dobrze, bo przecież nauczyciel to lider procesu edukacyjnego, który potrafi tak zoperacjonalizować cele nauczania i uczenia się, aby uczniowie mogli zrozumieć istotę tematu lekcji, skoncentrować się na poruszanych podczas niej problemach i je zapamiętać, ułożyć treści dydaktyczne w spójną, logiczną całość oraz stworzyć klimat efektywnej pracy.

Nie jest łatwą sprawą włączyć TIK w proces nauczania i uczenia się. W Twojej szkole to się udało. Wiem, że wielu nauczycieli ma trudności z włączeniem TIK w tok zajęć lekcyjnych, ale o ile ciekawsze są wtedy lekcje. Wykorzystanie komputerów, internetu i multimedialnych treści edukacyjnych na lekcji zwiększa zainteresowanie uczniów tematem zajęć oraz ich zaangażowanie.

Z Twojego sprawozdania wynika, że uczniowie w Twojej szkole znają cele lekcji i potrafią samodzielnie określić kryteria, po których je osiągną. Nie jest to łatwe. Dobra lekcja to taka, w czasie której każdy uczeń się uczy – i tak jest w Twojej szkole.

Michalino, nie przedstawiłaś w swoim sprawozdaniu żadnych problemów, w realizacji których mógłby pomóc kurs koordynatorów. Pojawia się one pewnie w trakcie realizacji kolejnych modułów kursu. Skoro nie ma pytań, to mogę podpowiedzieć, że kurs dla koordynatorów przedstawia na bieżąco koordynatorom etapy postępowania przy wdrażaniu TIK oraz proponuje źródła (np. strony internetowe), z których mogą korzystać nauczyciele.

Przedstawiłaś w swoim sprawozdaniu aż cztery propozycje nauczycielskie. Wszystkie zawierają cel, kryteria sukcesu i propozycje wykorzystania TIK.

We wszystkich „Zadaniach nauczyciela w module II” precyzyjnie określono kryteria sukcesu dla ucznia rozumiałym dla dzieci językiem.

W formatach dobrych praktyk przedstawiłaś bardzo ciekawe propozycje wprowadzenia TIK na lekcjach. Bardzo podoba mi się lekcja wychowania fizycznego. Twoja koleżanka, pani XX, w umiejętny sposób wprowadziła TIK na zajęciach WF. Często słyszy się od nauczycieli wychowania fizycznego, że TIK ich nie dotyczy. Pani XX udowodniła, że jest inaczej. Nie tylko w jasny i zrozumiały sposób przedstawiła cele dobrej praktyki w języku zrozumiałym dla ucznia, lecz także odwołała się do podstawy programowej i wymagań szczegółowych. Pozwolę sobie na przekazanie nauczycielom WF-u w mojej szkole propozycji pani XX. Pani YY przedstawiła fragment lekcji przyrody, na której wykorzystała TIK. Pamiętajmy o tym, że nie musimy wykorzystywać TIK przez cały czas lekcji. Pani YY się to udało. Cele sformułowane dla ucznia na tej jednostce lekcyjnej są napisane językiem prostym, zrozumiałym dla dziecka. Na uwagę zasługuje fakt wykorzystania bardzo dużej liczby komputerów – jednego na ucznia. Dzięki wykorzystaniu TIK na lekcji uczniowie doskonalili umiejętność pracy z instrukcją (czytanie ze zrozumieniem), wyszukiwali w tekście potrzebne informacje (umiejętności kluczowe) i prezentowali swoje prace w klasie. Propozycje Pani YY przekazałam nauczycielom przyrody w mojej szkole.

Kolejna jednostka lekcyjna, to język polski. Cele uczenia się ucznia sformułowano w sposób zrozumiały dla ucznia. Sądę, że na zajęciach lekcyjnych wykorzystano tablicę interaktywną. Strony internetowe pani ZZ przekazałam nauczycielom języka polskiego i historii.

A teraz ostatnia propozycja – lekcja matematyki. Cele uczenia się ucznia – operacyjne. Kryteria sukcesu – napisane językiem prostym, zrozumiałym. Wszystkie strony internetowe proponowane przez koleżankę odwiedziłam i zapisałam. Spróbuję przeprowadzić podobną lekcję. Bardzo podoba mi się strona z testem podsumowującym wiadomości o trójkątach. Zaproponuję Twojej koleżance jeszcze taką stronę z prezentacjami multimedialnymi: <https://sites.google.com/site/kolkomatematycznepsamokleski/home>. Do swoich zajęć również nagrywam filmy dla dzieci, korzystając z tablicy interaktywnej i funkcji nagrywania pulpitu. Proponuję również skorzystać z darmowego programu GEOGEBRA.

Teraz omówię ostatni punkt, czyli zadania do realizacji związane z II modułem. W planie umieściłaś zadania, osoby odpowiedzialne, termin wykonania, kryteria sukcesu

oraz sposób monitorowania. Cele w jasny sposób pokazują, co chcecie zmienić w szkole, aby uczniowie mieli świadomość, że się uczą. Przedstawiłaś również celowe zastosowanie TIK na lekcjach przez nauczycieli. Cieszy fakt, że nauczyciele w szkole wykorzystują materiały przygotowane przez CEO na potrzeby kursu dla koordynatorów. Potrafią również weryfikować dobre praktyki TIK w uczeniu się uczniów i celowo włączają narzędzia TIK do ich pracy. Pracujesz w bardzo kreatywnym gronie. Przeprowadziłaś, Michalino, dwa spotkania z nauczycielami oraz napisałaś sprawozdanie.

Michalino, już wkrótce czeka Cię pisanie trzeciego sprawozdania. Z pewnością będzie pełne i wyczerpujące. Gratuluję!

Moderatorka

Omówienie komentarza moderatora

Omówienie mocnych stron komentarza moderatora

- Zauważenie wielu mocnych stron zarówno pracy, jak i sprawozdania uczestnika.
- Dokładna analiza wszystkich załączników i odniesienie się do ich atutów w komentarzu.
- Dzielenie się przez moderatora własnym doświadczeniem.
- Wzbogacanie przez moderatora wiedzy merytorycznej uczestnika, np. poprzez wskazywanie konkretnych źródeł informacji na dany temat.

Propozycje, co i jak można wzmocnić, aby komentarz był bardziej rozwojowy dla uczestnika

Co?	Jak?
<ul style="list-style-type: none"> • Inspirowanie nauczycieli do refleksji nad formułowaniem celów i kryteriów sukcesu lekcji oraz sposobami sprawdzania ich rozumienia przez uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stosując otwarte komunikaty takie jak <i>warto zastanowić się nad...</i>, <i>a może porozmawiacie o></i> • Zadając pytania otwarte (w tym wypadku pytania o źródła) mające na celu pobudzenie nauczyciela do refleksji nad opisaną w sprawozdaniu pracą, np.: <i>Skąd wiadomo, że cele i kryteria są jednoznaczne i w pełni zrozumiałe dla wszystkich uczniów?, W jaki sposób</i>

	<p><i>można zbadać, czy uczniowie rozumieją cele i kryteria podawane do lekcji?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachęcając nauczycieli do dyskusji w zespole nad tym, na ile dzieci rozumieją cele lekcji . • Proponując nauczycielom proste sposoby (również wykorzystujące TIK) umożliwiające im wymianę doświadczeń związanych ze sprawdzaniem zrozumienia celów zajęć przez dzieci.
<ul style="list-style-type: none"> • Inicjowanie dialogu z uczestniczką. 	<p>Wzbogacając wiedzę uczestniczki o własne, sprawdzone metody pracy z TIK (tu: wykorzystanie tablicy interaktywnej i nagrywania pulpitu). Można:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapytać uczestniczkę, jak postrzega ten pomysł, • zapytać, czy chciałaby się więcej na ten temat dowiedzieć, czy jest zainteresowana krótkim instruktażem, • poprosić o podzielenie się opinią po wypróbowaniu pomysłu.
<ul style="list-style-type: none"> • Zachęcenie do refleksji nad wykonanymi zadaniami. 	<p>Pytając koordynatorkę, co w komentarzu było dla niej najbardziej użyteczne, prosząc, aby w punktach wypisała, czego się z tego komentarza dowiedziała oraz wskazała, co chciałaby rozwijać.</p>

Przykład 2.

Sprawozdanie koordynatora

Tytuł sprawozdania: Rola TIK w realizacji celów uczenia się

1. Co można uznać za sukces nauczycieli w realizacji zadań przewidzianych w drugim module kursu?

- Nauczyciele chętnie i coraz częściej wykorzystują TIK na swoich lekcjach.
- Nauczyciele chętnie przeglądają zasoby internetu, gromadzą adresy ciekawych i przydatnych stron, korzystają ze znalezionych materiałów i testów online.
- Nauczyciele wymieniają się swoimi doświadczeniami.
- Uczniowie wykazują zaangażowanie na lekcjach, w czasie których wykorzystuje się TIK.
- Uczniowie znają cele lekcji, a po jej zakończeniu nauczyciele sprawdzają, czy kryteria sukcesu zostały osiągnięte.

2. Co na tym etapie realizacji zadań jest problemem, w rozwiązaniu którego może pomóc kurs dla koordynatorów?

Tymczasowo brak.

3. Załącz do sprawozdania co najmniej jedną propozycję nauczycielską zawierającą: cel, kryteria sukcesu i propozycję wykorzystania TIK (wraz z celami zastosowania TIK) – plik „Zadanie nauczyciela”.

Przesyłam w załączniku zadania z matematyki, języka polskiego i zajęć logopedycznych w jednym pliku.

4. Załącz do sprawozdania ustalony przez Was plan pracy zespołu TIK.

Plan w załączniku.

Informacja zwrotna udzielona przez moderatora do pracy tego koordynatora

Dzień dobry, Nelly!

Twoje sprawozdanie, choć bardzo rzeczowe i konkretne (jak na matematyka przystało), świetnie oddaje twórczą atmosferę w szkole. Widzę, że dostrzegasz wiele pozytywnych aspektów związanych z wprowadzaniem TIK do codziennej pracy i to na różnych płaszczyznach: współpracy w zespole nauczycieli, doskonalenia nauczycieli, procesu uczenia się uczniów. Plan pracy zespołu pokazuje, że w zmiany zaangażowani są wszyscy nauczyciele. Myślę, że aby dalej tak było, warto jest określić sobie cele. Można spróbować odpowiedzieć na pytania: *Co szkoła chce zmienić w swoim systemie pracy w odniesieniu do świadomego uczenia się uczniów? Czy chcemy być szkołą tradycyjną, czy taką, w której każdy nauczyciel w świadomy i celowy sposób stosuje TIK? Czy zmianę tę traktujemy jako problem, czy jako wyzwanie?* Zachęcam więc, aby przy okazji spotkań zespołu zastanowić się nad tym przez chwilę. Mam nadzieję, że jeszcze bardziej was to zmotywuje. Nelly, w planie pracy waszego zespołu jest sporo zadań do wykonania i podobnie jak w wypadku modułu I zadania powielają się z formami realizacji. Określając zadanie, odpowiadamy na pytanie *Co należy zrobić?* (np. przygotować dobre praktyki). Natomiast w formach realizacji odpowiadamy na pytanie *Jak to zrobić?* (np. zapoznać nauczycieli z materiałem modułu II, przeprowadzić dyskusję na spotkaniu zespołu, zaplanować lekcje itd.). Moim zdaniem tak zmodyfikowany plan będzie bardziej przejrzysty, a „mniej” zadań do wykonania pozytywnie wpłynie na nastawienie do pracy. A co Ty o tym myślisz?

Do sprawozdania dołączyłaś ciekawe propozycje lekcji, na których jako pomoce dydaktyczne wykorzystywane były laptopy, projektory i tablica interaktywna. Czy nie uważasz, że wartościowym (dla innych nauczycieli chcących skorzystać z waszych propozycji) byłoby wypisanie jeszcze konkretnych narzędzi TIK użytych na lekcji? Sporo na ich temat można znaleźć w materiałach do modułu III. Zachęcam też do odwiedzenia stron:

<http://www.ceo.org.pl/pl/cyfrowaszkola/poradnik/poradnik-narzedziowy>

<http://www.ceo.org.pl/pl/szkola2zero/news/narzedzia-tik-samouczki-przyklady-instrukcje>

<http://edukacja.oeiizk.waw.pl>

Myślę, że przejrzanie tych stron ułatwi nauczycielom uzupełnienie swoich zadań.

Nauczyciele, wykonując swoje zadanie, mieli określić „Cele uczenia się ucznia” oraz „Kryteria sukcesu dla ucznia”. Cele takie mają pomóc uczniom w zrozumieniu sensu uczenia się, natomiast kryteria – m.in. umożliwić uczniom dokonanie samooceny, na ile te cele zostały osiągnięte. Przykłady celów nie zostały sformułowane w języku ucznia. Myślę, że warto zwrócić na to uwagę nauczycielom i zachęcić ich do przeformułowania celów z *uczeń tworzy...* na **potrafię stworzyć...** oraz kryteriów sukcesu z *ukazanie za pomocą...* na **przedstawię za pomocą...** (ja – uczeń). Przyznaję, na początku nie jest to łatwe, ale wiem z doświadczenia, że trud się opłaci. Może warto pochylić się raz jeszcze nad tekstem materiałów do modułu II i przedyskutować fragmenty dotyczące tego zagadnienia w zespole? Myślę, że warto skorzystać z przykładów tam zawartych – to ułatwi nauczycielom pracę. Tymczasem ciekawa jestem Twojej opinii na ten temat. Gdybyś zechciała podzielić się swoimi refleksjami pod moim komentarzem, byłabym wdzięczna.

Życzę Wam wiele zapału i zadowolenia z pracy w kolejnym module.

Moderatorka

Omówienie komentarza moderatora

Omówienie mocnych stron komentarza moderatora

- Odniesienie się do sukcesów zespołu nauczycielskiego i docenienie ich.
- Pobudzenie zespołu do refleksji nad wdrażanymi zmianami poprzez zadanie pytania otwartego (np. *Co szkoła chce zmienić w swoim systemie pracy w odniesieniu do świadomego uczenia się uczniów?*), co stymuluje twórcze myślenie w zespole.
- Precyzyjne zwrócenie uwagi na niedociągnięcie w postaci powielenia w planie pracy zadań i form realizacji.
- Wytłumaczenie podłoża tego niedociągnięcia na prostym przykładzie oraz podanie jasnej instrukcji rozróżniania zadań i form ich realizacji.
- Pobudzenie do refleksji nad narzędziami TIK wykorzystywanymi przez nauczycieli

podczas lekcji poprzez przemyślane nawiązanie do materiału z III modułu oraz wskazanie odpowiednich linków.

- Skłanianie uczestniczki do refleksji poprzez pokazywanie alternatywnych sposobów myślenia i działania (np. *Czy nie uważasz, że wartościowym (dla innych nauczycieli chcących skorzystać z waszych propozycji) byłoby wypisanie jeszcze konkretnych narzędzi TIK użytych na lekcji? Sporo na temat narzędzi TIK można znaleźć w materiale do modułu III, zachęcam też do odwiedzenia stron...*).
- Inicjowanie dialogu z uczestniczką poprzez zadawanie pytań, np. *A co ty o tym myślisz?, Tymczasem ciekawa jestem Twojej opinii na ten temat. Gdybyś zechciała podzielić się swoimi refleksjami pod moim komentarzem, byłabym wdzięczna...*, prośby o odniesienie się do fragmentów komentarza, okazywanie zainteresowania zdaniem uczestniczki na określony temat.

Propozycje, co i jak można wzmocnić, aby komentarz był bardziej rozwojowy dla uczestnika

Co?	Jak?
<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa przejrzystości komentarza we fragmentach dotyczących udzielanych wskazówek, tak aby koordynatorka wiedziała, które rekomendacje dotyczą jej pracy, a które mają służyć wszystkim nauczycielom. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozgraniczając akapitami wskazówki dla koordynatorki oraz nauczycieli. • Określając wprost, które ze wskazówek dotyczą zadań wykonywanych przez koordynatorkę, a które są związane z zadaniami wykonywanymi przez nauczycieli i powinny być przekazane zespołowi.
<ul style="list-style-type: none"> • Dobitniejsze wyjaśnienie podłoża zauważonych niedociągnięć, czyli w tym wypadku celów lekcji niesformułowanych w języku ucznia oraz różnicy w formułowaniu celów oraz kryteriów sukcesu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podając poprawione przykłady w pełnym brzmieniu oraz przedstawiając prawidłowo sformułowane cele i kryteria sukcesu do jednej z lekcji. • Gdy uczestnicy zaczynają uświadamiać sobie różnice między celami i kryteriami sukcesu, dobrze jest pokazać taki zestaw. Wtedy też lepiej widać też, że liczba celów i kryteriów może się różnić (tych pierwszych jest na ogół mniej – tylko jeden lub dwa – ponieważ wyznaczają priorytety i główny kierunek lekcji).

- Stworzenie przestrzeni do pracy nad celami i kryteriami w szkolnym zespole nauczycielskim, zachęta do wymiany doświadczeń w zakresie tworzenia celów i kryteriów sukcesu w szkole.
- Po podaniu kompletnego przykładu i jego objaśnieniu można poprosić nauczyciela o wypowiedzenie się na jego temat. Unikamy wtedy przyjmowania roli eksperta, a stwarzamy przestrzeń do dialogu z autorem za pośrednictwem koordynatora szkolnego.
- Sugerując zespołowe poprawienie celów i kryteriów w pozostałych lekcjach załączonych do sprawozdania z modułu.
- Prosząc nie tyle o opinię koordynatorki, ile relację z powtórnej pracy nad celami i kryteriami w gronie nauczycieli.
- Pamiętając, że nauczyciele mają do wykonania również zadania z bieżących modułów, warto uzgodnić z koordynatorem czas przeznaczony na poprawę danego elementu przez jego zespół.

Przykład 3.

Sprawozdanie koordynatora

Tytuł sprawozdania: Cele nauczania

1. Co można uznać za sukces nauczycieli w realizacji zadań przewidzianych w drugim module kursu?

Sukcesem jest to, że nauczyciele, określając cele i realizując swoje zadania, dyskutowali, porównywali swoje cele i kryteria, a plany i zrealizowane lekcje podlegały dyskusji, co zacieśniało współpracę. TIK jest dla uczniów „zachętką” do skupienia się na lekcji i treściach, są świadomi, że TIK służy zarówno do nauki, jak i do sprawdzania wiedzy i tylko skoncentrowanie się na lekcji przyniesie sukces i satysfakcję, co daje im większą motywację do nauki.

2. Co na tym etapie realizacji zadań jest problemem, w rozwiązaniu którego może pomóc kurs dla koordynatorów

Brak pewności skutkujący oporami przed prowadzeniem większej liczby zajęć z wykorzystaniem TIK – przede wszystkim chodzi o problemy w opanowaniu nowego stylu przygotowywania i realizacji zajęć. Nie jest to jednak przeszkoda uniemożliwiająca działanie, gdyż każdy stara się nim uczestniczyć. Mam nadzieję, że z czasem pokonamy te trudności.

3. Załącz do sprawozdania co najmniej jedną propozycję nauczycielską zawierającą: cel, kryteria sukcesu i propozycję wykorzystania TIK (wraz z celami zastosowania TIK) – plik „Zadanie nauczyciela”.

W załączniku – lekcja języka angielskiego, języka polskiego, nauczania początkowego oraz sztuki

4. Załącz do sprawozdania ustalony przez Was plan pracy zespołu TIK.

1. Zapoznanie nauczycieli z treściami modułu II.
2. Przykładowe lekcje z TIK – odesłanie do stron z przykładowymi lekcjami do zapoznania się
3. Ustalenie zasad tworzenia zajęć z TIK oraz dyskusja o celach i kryteriach.
4. Propozycja dzielenia się doświadczeniami w „dobrych praktykach” oraz umieszczania planów zajęć na stronie e-nauczania (stanowiącej w przyszłości pomoc dla innych).
5. Przekazanie efektów pracy koordynatorowi.

Umieszczone pliki: język polski + język angielski.

Informacja zwrotna udzielona przez moderatora do pracy tego koordynatora

Witaj, Kamilo!

Dziękuję za przesłanie sprawozdania. Przeczytałam je z dużym zainteresowaniem. Z ilości załączonych „Zadań dla nauczycieli” i Twoich refleksji na temat pracy związanej z drugim modułem wnioskuję, że nauczyciele byli bardzo zaangażowani. Świetnie, że projekt stanowi okazję do dyskusji w szkole. Nasz rozwój w pracy to moim zdaniem wypadkowa wielu czynników, m.in. udziału w różnych formach doskonalenia czy wymiany doświadczeń

między nauczycielami. Bardzo pouczające są lekcje koleżeńskie prowadzone w ramach pracy zespołów samokształceniowych. Gorąco polecam zapraszanie pojedynczych nauczycieli, tych, których szczególnie cenimy, do obserwowania konkretnego procesu podczas zajęć. Umieszczanie scenariuszy lekcji na stronie e-nauczania (rozumiem, że macie platformę edukacyjną?) to świetny sposób na gromadzenie i udostępnianie dobrych praktyk. W planie pracy skupiłaś się na zadaniach, które należało wykonać w II module. Jest konkretny, zrozumiały, łatwy do kontrolowania, jednak niezamieszczenie terminów i osób odpowiedzialnych za poszczególne kwestie czyni go niepełnym. Co prawda stworzenie planu pracy zespołu nie było obowiązkowe, jednak być może warto nadać mu bardziej przejrzystą strukturę. To moja propozycja do przemyślenia przy okazji pracy nad kolejnymi modułami.

To budujące, że nauczyciele zauważają plusy stosowania technologii informacyjnej i komunikacyjnej. Słusznie zwrócili uwagę, że TIK może wpływać na wzrost motywacji do uczenia się. Nie martwiłabym się faktem, że nauczyciele jeszcze niepewnie podchodzą do tego narzędzia. Wymaga to czasu i sporego wysiłku. Po prostu trzeba się tego nauczyć i stosować w praktyce. W pracy korzystam z tablicy interaktywnej od około roku, ale dopiero niedawno, obserwując zajęcia koleżanki, nauczyłam się dodawać słowny komentarz do prezentacji. Tak powstał film, który mogą wykorzystywać nauczycielki oraz uczniowie (mamy platformę edukacyjną). Nie wydaje mi się, żeby to częstość wykorzystywania TIK była najważniejsza. Nie w ilości rzecz, lecz w jakości. Wykorzystujmy możliwości, jakie daje technologia wówczas, gdy jest to potrzebne i uzasadnione.

Kamilo, w sprawozdaniu piszesz o czterech lekcjach, natomiast dołączyłaś tylko trzy scenariusze zajęć. To i tak sporo. Przeczytałam je z uwagą i zainteresowaniem. Autorki bardzo uważnie przeanalizowały materiał z II modułu i rzetelnie wywiązały się z zadania. We wszystkich scenariuszach zawarto cele lekcji i kryteria sukcesu. Wskazano użyte narzędzia TIK i uzasadniono ich wybór. Zastosowanie przez panią XX strony Google Earth to doskonały przykład nauczania interdyscyplinarnego. Gratuluję pomysłu. Również liczba stron odwiedzonych przez uczniów jest imponująca. Spacer po Białym Domu podczas lekcji języka angielskiego to istna gratka! Nie byłabym sobą, gdybym nie weszła na tę stronę. Podczas wirtualnej wizyty zachwycałam się wnętrzami. Myślę, że dzieciom też się spodobały, a lekcja była niecodzienna. Kryteria sukcesu we wszystkich scenariuszach zostały opisane w formie

działań. Są czytelne i łatwe do sprawdzenia. Te napisane przez panią YY w pierwszej osobie liczby pojedynczej sprawiają, że uczeń może się z nimi identyfikować i samodzielnie ocenić, czy osiągnął sukces podczas lekcji. Gorąco polecam właśnie taką formę zapisu. Jeśli chodzi o cele lekcji, muszę przyznać, że czasem sama miewam wątpliwości, czy te sformułowane przeze mnie nie stanowią już być może kryteriów sukcesu. Warto sobie wtedy przypomnieć, że cel to efekt, jaki chcemy osiągnąć podczas zajęć, natomiast działania uczniów to kryteria. Jeśli chcemy zrealizować wszystkie zaplanowane cele, nie może ich być za dużo – wszak lekcja ma tylko 45 minut. Wierna tej zasadzie była nauczycielka języka angielskiego. Przemyślałabym cele zaproponowane przez panią XX i panią YY. Może dałoby się je ograniczyć do maksymalnie dwóch, dotyczących wyłącznie treści realizowanych podczas zajęć? Kamilo, ciekawi mnie, w jaki sposób nauczyciele przedstawiają cele i kryteria sukcesu uczniom. Czy mogłabyś napisać parę słów na ten temat pod moim komentarzem? Na koniec chciałam Cię zapytać, jak sprawdza się w Twojej szkole ustalony Kodeks TIK? Czy uczniowie i nauczyciele stosują się do jego zapisów? Czy pojawiły się problemy? Jeśli tak, to jak sobie z nimi radzicie? Byłabym wdzięczna za krótki komentarz.

Serdecznie pozdrawiam,

Moderatorka

Omówienie komentarza moderatora

Omówienie mocnych stron komentarza moderatora

- Liczne komunikaty doceniające i wspierające, które odnoszą się do konkretnych działań w szkole.
- Dokładna analiza wszystkich załączników i obszerny komentarz dotyczący ich atutów i niedociągnięć.
- Dzielenie się przez moderatora własnym doświadczeniem na temat sposobu wykorzystania tablicy interaktywnej oraz obserwacji koleżeńskich w trakcie lekcji.
- Dostarczenie bodźców rozwojowych przez wzbogacenie wiedzy uczestniczki oraz skłonienie do refleksji.
- Zwrócenie uwagi na sposób rozróżniania celów lekcji oraz kryteriów sukcesu.
- Zainicjowanie dialogu służącego pogłębieniu uzyskanych informacji oraz refleksji nauczycieli nad wykonywanymi w szkole zadaniami.

- Umiejętne wskazanie kierunku zmian, np. *Co prawda stworzenie planu pracy zespołu nie było obowiązkowe, jednak być może warto nadać mu bardziej przejrzystą strukturę oraz Przemysłałabym cele zaproponowane przez panią XX i panią YY. Może dałoby się je ograniczyć do maksymalnie dwóch, dotyczących wyłącznie treści realizowanych podczas zajęć?*

Propozycje, co i jak można wzmocnić, aby komentarz był bardziej rozwojowy dla uczestnika

CO?	JAK?
<ul style="list-style-type: none"> Wskazanie praktycznych sposobów poprawienia niedociągnięć nauczycieli w zakresie formułowania celów i kryteriów sukcesu. 	<ul style="list-style-type: none"> Proponując koordynatorce przedstawienie nauczycielkom możliwych modyfikacji. Dzięki konkretnym przykładom łatwiej zrozumieć, na czym polega błąd. Przykładowo zamiast celu <i>poszukanie własnego sposobu wyrazu artystycznego poprzez ekspresję barw, wybrane techniki i filtry dostępne w programie</i> można podać następujące: <ul style="list-style-type: none"> <i>Dowiecie się, jakie są rodzaje barw i poznać ich oddziaływanie na nastrój człowieka.</i> <i>Nauczycie się prezentować swoje pomysły artystyczne za pomocą barw, korzystając z komputera.</i> Prosząc koordynatorkę o przedstawienie opinii nauczycielek na temat celów zaproponowanych przez moderatora.
<ul style="list-style-type: none"> Zachęcenie do dyskusji z mentorem na temat stosowania TIK. 	<ul style="list-style-type: none"> Dobrym punktem wyjścia takiej dyskusji mógłby być fragment: <i>Wykorzystujemy możliwości, jakie daje technologia wówczas, gdy jest to potrzebne i uzasadnione.</i> Żeby zainicjować dialog wystarczy dodać: <i>Ciekawa jestem Twojego zdania na ten temat. Czy zauważyłaś kiedyś sytuację stosowania TIK bez potrzeby?</i>

Przykład 4.

Sprawozdanie koordynatora

1. Co można uznać za sukces nauczycieli w realizacji zadań przewidzianych w drugim module kursu?

- Większość nauczycieli potrafi korzystać z tablicy interaktywnej.
- Poszerzenie wiedzy o zasobach dostępnych w internecie możliwych do wykorzystania podczas lekcji.
- Doskonalenie umiejętności zarządzania pracownią komputerową.
- Umiejętność pracy w zespole.

2. Co na tym etapie realizacji zadań jest problemem, w rozwiązaniu którego może pomóc kurs dla koordynatorów?

- W jaki sposób publikować dobre praktyki na stronie CEO?
- W jaki sposób upewnić się, że korzystając z zasobów internetowych, nie łamiemy praw autorskich?

3. Załącz do sprawozdania co najmniej jedną propozycję nauczycielską zawierającą: cel, kryteria sukcesu i propozycję wykorzystania TIK (wraz z celami zastosowania TIK) – plik „Zadanie nauczyciela”.

W załączniku.

4. Załącz do sprawozdania ustalony przez Was plan pracy zespołu TIK.

W załączniku.

Informacja zwrotna udzielona przez moderatora do pracy tego koordynatora

Witaj Ambroży,

dziękuję za terminowe wywiązanie się z obowiązków koordynatora wynikających z kursu. Z Twojego sprawozdania wynika, że działania nauczycieli w Twojej szkole koncentrowały się na nauce obsługi tablicy interaktywnej. Jako niewątpliwy sukces podajesz, że większość nauczycieli potrafi używać tego narzędzia w swojej pracy. Kolejnym

zagadnieniem, jakim się zajmowaliście, było tworzenie scenariuszy lekcji z możliwym zastosowaniem tablicy oraz korzystanie z zasobów Internetu, z czego wynikały wątpliwości dotyczące praw autorskich. Myślę, że jest to bardzo rozległy temat i warto założyć wątek na forum, by podzielić się swoimi przemyśleniami i zebrać informacje o doświadczeniach innych osób. Problemów z prawem autorskim można uniknąć na wiele sposobów, np. korzystając z otwartych zasobów, sprawdzając licencje, o czym była mowa w naszym kursie, a także pamiętając, by zawsze podawać dokładne źródła materiałów.

Ważnym aspektem wdrażania nowych technologii jest, jak sam wspomniałeś, praca zespołowa oraz dzielenie się wiedzą, praktyką i doświadczeniami. Brakuje mi w Twoim sprawozdaniu informacji, w jaki sposób w waszym zespole rozwiązyaliście kwestię przekazywania materiałów z kursu oraz dzielenia się dobrymi praktykami. Jednym z pomysłów jest oczywiście publikowanie dobrych praktyk na stronach CEO. Wypracowane przez was materiały będą mogły również posłużyć jako przykłady na spotkaniach zespołów międzyszkolnych. Cieszy fakt, że nauczyciele chcą dzielić się swoją wiedzą z innymi. Myślę, że warto byłoby utworzyć w szkole coś w rodzaju banku dobrych praktyk. Co o tym myślisz? Zebrane praktyki sporządzone według formatki możecie wysłać do CEO.

Zamieszczony przez Ciebie przykład lekcji przyrody świadczy o zrozumieniu idei stosowania TIK. Zawiera on jasno podane cele uczenia się oraz kryteria sukcesu. Wykorzystanie tablicy interaktywnej oraz e-lekcji z zasobów portalu Scholaris jest zasadne i zapewne pozwoliło uczniom na lepsze zrozumienie tak ważnego, a zarazem trudnego w realizacji tematu, jakim są różnice w budowie ciała kobiety i mężczyzny. Analizując plan pracy Twojego zespołu TIK, wnioskuję, że celem było wykształcenie umiejętności świadomego wykorzystywania zasobów internetu do nauki zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli z uwzględnieniem przestrzegania praw autorskich i zasad bezpieczeństwa. Czy dobrze zrozumiałam? Co oznacza sformułowanie *nauczyciele i uczniowie świadomie i sprawnie posługują się TIK*? Jakie jest kryterium sukcesu, tzn. po czym poznamy, że cel został zrealizowany? Kryterium sukcesu to coś mierzalnego, coś, co obserwujemy i możemy ocenić. Kolejny cel zawarty w waszym planie to moim zdaniem świadome i celowe korzystanie z narzędzi TIK do realizacji celów lekcji. Popraw mnie, proszę, jeśli nie tak interpretuję zapisy waszego planu. Cele powinny być sformułowane w taki sposób, aby

wskazywały, co konkretnie jako zespół nauczycieli chcecie zmienić w swojej dotychczasowej pracy, co osiągnąć, a także, czego wymagacie od ucznia. Zdaję sobie sprawę, że formułowanie celów oraz kryteriów sukcesu nie jest prostym zadaniem, ale praca zespołowa w tym zakresie oraz analiza dobrych praktyk może zdziałać cuda.

Z Twojego sprawozdania biorę to, że koncentrujecie się na realizacji kilku konkretnych działań, a nie rzucacie od razu na głęboką wodę, robiąc wszystko i nic. Poprawy wymaga współpraca we właściwym formułowaniu celów i kryteriów sukcesu w planie pracy zespołu TIK, bo w przykładzie lekcji są one jasne.

Serdecznie pozdrawiam cały zespół i życzę owocnej współpracy w Nowym Roku,

Moderatorka

Omówienie komentarza moderatora

Omówienie mocnych stron komentarza moderatora

- Rzetelna analiza sprawozdania i treści załączników z odniesieniem się do wszystkich punktów planu prac wykonanych przez uczestnika i jego zespół.
- Zauważenie osiągnięć nauczycieli, docenienie ich pracy oraz podkreślenie jej jakości i efektów.
- Przemyślana reakcja na informację o trudnościach, w pokonaniu których może pomóc kurs, a także przedstawienie praktycznych rozwiązań zgłoszonych problemów i pomysłów na kolejne działania (np.: *Myślę, że warto byłoby utworzyć w szkole coś w rodzaju banku dobrych praktyk*).
- Zachęta do dzielenia się pomysłami i materiałami z szerszym gronem odbiorców poprzez ich publikację na stronach CEO oraz do zakładania merytorycznych wątków na forum kursu.
- Prośba o opinię i poprawianie mentora, jeśli coś przeinaczył.

Propozycje, co i jak można wzmocnić, aby komentarz był bardziej rozwojowy dla uczestnika

Co?	Jak?
<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana przekazu przez mentora niektórych wskazówek, aby nie było obaw, że ich ton i forma zostaną 	<ul style="list-style-type: none"> • Zastępując sformułowania takie jak <i>Cele powinny być...</i> czy <i>Poprawy wymaga współpraca...</i> zwrotami: <i>Warto zastanowić</i>

odebrane jako dyrektywne pouczenie.	<i>się nad..., Dobrą praktyką jest..., Zasada formułowania celów, którą rekomendujemy to...</i>
<ul style="list-style-type: none"> Modyfikacja tych fragmentów komentarza, w których mentor dokonuje nadinterpretacji, nie mając dowodów na to, że jego założenia są słuszne. 	<ul style="list-style-type: none"> Unikając nadinterpretacji (np.: <i>Z Twojego sprawozdania biorę to, że koncentrujecie się na realizacji kilku konkretnych działań, a nie rzucacie od razu na głęboką wodę, robiąc wszystko i nic...</i>). Starając się nie narzucać swoich rozwiązań oraz dając uczestnikowi prawo do odmiennego zdania. Np. w zakończeniu omawianego komentarza napisano <i>Poprawy wymaga współpraca we właściwym formułowaniu celów i kryteriów sukcesu w planie pracy zespołu TIK</i>. Nie ma jednak pewności, że problem wynika ze słabej współpracy. Możliwe, że chodzi raczej o brak doświadczenia nauczycieli w formułowaniu celów i kryteriów sukcesu oraz niezrozumienie różnic między nimi, wątpliwości co do proponowanej w kursie formuły czy jeszcze coś zupełnie innego. Dlatego też przytoczony komunikat moderatora jest ryzykowny.
<ul style="list-style-type: none"> Inicjowanie dialogu z uczestnikiem. 	<ul style="list-style-type: none"> Zadając pytania otwarte i prosząc o odpowiedź na nie pod komentarzem moderatora lub przez funkcję „rozmowa z mentorem”. Proponując sposób rozwiązania sygnalizowanych trudności i zapraszając koordynatora do podzielenia się opinią na ich temat. Wyrażając swój pogląd na dane zagadnienie lub polecając literaturę na dany temat, a następnie prosząc koordynatora o ustosunkowanie się do przedstawionej perspektywy.

Przykład 5.

Sprawozdanie koordynatora

Tytuł sprawozdania: Sprawozdanie – Moduł II

1. Co można uznać za sukces nauczycieli w realizacji zadań przewidzianych w drugim module kursu?

Za sukces nauczyciela w realizacji zadań przewidzianych w II module kursu można uznać:

- Uczniowie, znając cele lekcji, potrafią określić kryteria ich osiągnięcia.
- Nauczyciel potrafi celowo włączać narzędzia TIK do pracy uczniów.
- Wzrosła świadomość uczniów dotycząca tego, czego się uczą na zajęciach,
- Nauczyciel i uczeń dzięki zastosowaniu TIK mają możliwość szybkiego sprawdzenia, czy cel lekcji został osiągnięty (test, gra dydaktyczna).
- Wzrosło zainteresowanie uczniów lekcją (uczniowie wręcz domagają się stosowania TIK na lekcjach).
- Nauczyciele i uczniowie mają możliwość wykorzystania i pozyskiwania informacji z zasobów internetowych.
- Nauczyciele aktywnie współpracują ze sobą i dzielą się swoimi doświadczeniami dotyczącymi wykorzystania TIK.

2. Co na tym etapie realizacji zadań jest problemem, w rozwiązaniu którego może pomóc kurs dla koordynatorów?

Problemem dla nauczycieli jest efektywność wykorzystania narzędzi TIK na lekcji, a przede wszystkim takie jej zaplanowanie, aby używanie narzędzi TIK nie stało się celem samym w sobie.

Ważne jest, aby nauczyciel otrzymał zweryfikowaną bazę stron i oprogramowania, z której mógłby korzystać, przygotowując się do lekcji. Dobrze by było stworzyć listę dostępnych w sieci programów przydatnych podczas pracy z komputerem i tablicą interaktywną.

Większość nauczycieli boi się, że wykorzystanie komputerów zwiększy problem gospodarowania czasem lekcji, dlatego warto pokazać nauczycielom przykłady ciekawych lekcji z wykorzystaniem zasobów TIK.

Potrzebne są szkolenia dotyczące wykorzystania platform edukacyjnych i ich zasobów. Może zorganizować tego typu szkolenie on-line.

3. Załącz do sprawozdania co najmniej jedną propozycję nauczycielską zawierającą: cel, kryteria sukcesu i propozycję wykorzystania TIK (wraz z celami zastosowania TIK) – plik „Zadanie nauczyciela”.
4. Załącz do sprawozdania ustalony przez Was plan pracy zespołu TIK.

21

Informacja zwrotna udzielona przez moderatora do pracy tego koordynatora

Witaj,

serdecznie dziękuję za terminowe opublikowanie sprawozdania. Ułatwi mi to zaplanowanie pracy i wywiązanie się z moich obowiązków w projekcie. Przeglądając Twoje sprawozdanie, widzę, że praca idzie pełną parą, a sprawozdanie jest wyczerpujące. Cieszę się, że znalazłaś aż siedem sukcesów nauczycieli w realizacji zadań. Są to kwestie ważne zarówno dla ucznia, jak i nauczyciela. Uczniowie znają cele, mają świadomość uczenia się, mogą zweryfikować, czy osiągnęli cel, pozyskują nowe informacje, są zainteresowani lekcją – to dla nauczyciela bardzo istotna sprawa. Nauczyciel natomiast potrafi celowo wykorzystywać TIK, może potwierdzić osiągnięcie celu lekcji, pozyskuje i uzupełnia informacje o uczniu oraz współpracuje z innymi nauczycielami, dzieląc się doświadczeniami.

Efektywne wykorzystanie TIK jest problemem dla wielu nauczycieli, gdyż, jak zauważasz, obawiają się oni ograniczeń czasowych. Myślę, że propozycje, o których piszesz – zweryfikowany spis stron, lista dostępnych w sieci programów wspomagających wykorzystanie TIK, baza ciekawych lekcji oraz szkolenia dotyczące różnych platform – z pewnością zainteresują wielu nauczycieli mających obawy przez stosowaniem nowych technologii. Rozwój TIK i różnorodnych projektów dla nauczycieli oraz gromadzenie dobrych praktyk przyczynią się do oswojenia nowych narzędzi i przełamania oporów przez nauczycieli. Dlatego też zachęcam Cię do podzielenia się waszym pomysłem na forum w wątku na temat wymiany doświadczeń ze stosowaniem TIK przez nauczycieli.

Z zaciękwieniem przejrzałam Twoje propozycje lekcji, które dołączyłaś do sprawozdania. Na szczególną uwagę w tych scenariuszach zasługują cele uczenia się ucznia

takie jak *Będziesz umiał..., Będziesz wiedział..., Ułożysz..., Pokierujesz....* Są jasne i konkretne. Uczeń wie, o czym będzie mowa, czego nowego się dowie i co pozna. Gratuluję! O to między innymi chodziło w tym module.

Jednym z zadań koordynatora w module II było przeprowadzenie w szkole spotkania z nauczycielami włączającymi TIK do nauczania lub rozmowy konferencyjnej przez internet. Jak Ci poszło, Grażynko? W jakiej formie je przeprowadziłaś? Wybrałaś spotkanie na żywo czy rozmowę przez internet? Jakie są Twoje spostrzeżenia po spotkaniu? Czy nauczyciele z zespołu wolą kontakt osobisty czy wybierają konferencję w sieci? Jakie trudności napotkałaś? Wiem, że nie jest to łatwe zadanie, stąd tyle moich pytań. Prowadziłam kilka szkoleń i spotkań dla osób dorosłych i chętnie poznam Twoje uwagi. Może wymienimy się doświadczeniem z obopólną korzyścią dla nas na przyszłość.

Dziękuję za plan zespołu. Zawiera on wszystkie ważne elementy – zadania, cele, kryteria sukcesu, terminy i osoby odpowiedzialne za jego realizację.

Dziękuję za pracę w II module.

Życzę miłych ferii,

Moderatorka

Omówienie komentarza moderatora

Omówienie mocnych stron komentarza moderatora

- Ustosunkowanie się do pomysłów rozwiązania trudności zgłoszonych przez koordynatorkę.
- Wyekspozowanie sukcesów odniesionych przez nauczycieli w dotychczasowej realizacji zadań w projekcie oraz sparafrazowanie ich treści z intencją zwrócenia uwagi na korzyści wynikające z celowego i świadomego nauczania oraz uczenia się.
- Wzmacnianie mocnych stron działań uczestnika kursu oraz nauczycieli pracujących w szkole.
- Zachęcenie do dzielenia się pomysłami z szerszym gronem nauczycieli poprzez wskazanie konkretnego wątku forum i prośbę o zamieszczenie w nim opisywanych propozycji.
- Umiejętne stawianie pytań, które mają zachęcić uczestniczkę kursu do podjęcia dialogu, np.: *Jakie są Twoje spostrzeżenia po spotkaniu? Czy nauczyciele z zespołu wolą kontakt*

osobisty czy wybierają konferencję w sieci? Jakie trudności napotkałaś?

Propozycje, co i jak można wzmocnić, aby komentarz był bardziej rozwojowy dla uczestnika

Co?	Jak?
<ul style="list-style-type: none"> Odniesienie się do niedoskonałości materiałów opracowanych przez nauczycieli i załączonych do sprawozdania. 	<ul style="list-style-type: none"> Po uważnym przeczytaniu i przemyśleniu całego sprawozdania można wyodrębnić w nim kilka części: <ul style="list-style-type: none"> co jest osobistym sukcesem uczestnika kursu, co jest sukcesem jego koleżanek i kolegów w szkole, z czym koordynator sobie nie poradził i jakich warto mu udzielić wskazówek, z czym nie poradzili sobie nauczyciele realizujący założenia programu w szkole i w jakim zakresie potrzebne jest im wsparcie mentorskie. Formułując swój komentarz, pamiętaj o wyodrębnieniu analogicznych części opisu. Kieruj przekaz do właściwych adresatów – koordynatora lub nauczycieli za jego pośrednictwem.
<ul style="list-style-type: none"> Wzmocnienie wskazówek moderatora pokazujących alternatywne pomysły i praktyki. 	<ul style="list-style-type: none"> Warto konstruować IZ z podziałem na część skierowaną do koordynatora i część skierowaną do nauczycieli. Zastanów się, jak możesz wspomóc rozwój uczestnika lub nauczycieli, dzieląc się swoimi doświadczeniami lub wskazując im odpowiednie źródła informacji. Wynotuj sobie, czym chcesz się podzielić w sprawozdaniu. W kolejnym etapie pracy nad komentarzem w odpowiednich miejscach wkomponuj te z zapisanych pomysłów, które uznasz za najbardziej przydatne oraz możliwe do wykorzystania przez uczestnika. Dzieląc się pomysłami z kursantem, warto

	poprosić go o opinię na temat wiedzy, którą się z nim dzielimy.
<ul style="list-style-type: none"> Zweryfikowanie treści komentarza pod względem informacji mało istotnych dla rozwoju koordynatora. 	<ul style="list-style-type: none"> Pomijając te fragmenty, gdzie mentor skupia się na swojej roli, a nie na roli koordynatora. Komentarz jest dość długi, a pewne informacje nie są pomocne dla uczestnika kursu, np.: <i>Ułatwi mi to zaplanowanie pracy i wywiązanie się z moich obowiązków w projekcie; Prowadziłam kilka szkoleń i spotkań dla osób dorosłych i chętnie poznam Twoje uwagi.</i>

Mentor mentorowi powiedział... czyli inspirujące rozmowy na temat warsztatu pracy mentora

Wątpliwości nasuwające się moderatorowi podczas pracy nad komentarzem są nie tyle naturalne, ile wręcz pożądane. Nie pozwalają popaść w rutynę, chronią przez schematyzmem informacji zwrotnych i skłaniają do refleksji. Warto wspierać się w grupie moderatorów i wymieniać doświadczeniami, pomysłami i wypróbowanymi rozwiązaniami. Temu między innymi ma służyć udzielanie sobie informacji zwrotnych na temat pisanych przez siebie komentarzy, czyli tzw. ocena koleżeńska. Zachęcamy was, żebyście nie ograniczali się do komentowania cudzego komentarza, lecz nawiązywali merytoryczną rozmowę – dialog, do którego namawiacie swoich uczestników.

Poniższe, pogrupowane tematycznie przykłady rozmów moderatorów z ich mentorami z poprzedniej edycji kursu potraktuj jako inspirację we własnej praktyce mentorskiej.

Praca nad umiejętnością zadawania pytań pobudzających do refleksji

A: Obie pracujemy nad umiejętnością stawiania w IZ pytań pobudzających do refleksji. Przyznam, że choć jest to dla mnie trudne, pierwszy etap nauki mam już za sobą. Jestem już w stanie powstrzymać się przed stawianiem pytań sprawdzających, rozliczających, wymagających tłumaczenia się (np. Dlaczego zrobiłaś tak a tak? Dlaczego uważasz to za ważne?). Jestem ciekawa, jak przebiega ten proces u Ciebie i od czego zaczęłaś pracę nad poprawą tego elementu swoich IZ?

B: Muszę przyznać, że też zaczęłam się zastanawiać, czy czasami nie stosuję tego typu pytań. Zapisalam się na szkolenia z zakresu coachingu i jestem z tego bardzo zadowolona. Ćwiczę w ten sposób umiejętność zadawania pytań. Mam wrażenie, że zadaję je teraz bardziej świadomie. Na razie testuję to na swoim mężu i uczniach.

A: Sama przerabiałam to jakiś czas temu i zauważyłam, że trzeba współpracy, aby osiągnąć cel. Jeśli zmianą zainteresowana jest tylko jedna osoba – coach – sytuacja staje się trudna. Wtedy trzeba wykonać manewr na przedpolu i zadbać o dobrą, sprzyjającą współpracy atmosferę.

B: Intryguje mnie, co konkretnie sprawiło, że zaczęłaś myśleć o motywowaniu drugiego człowieka do rozwoju poprzez stawianie pytań inspirujących do refleksji? Jak myślisz, jakie warunki należy zapewnić, aby takie pytania odniosły oczekiwany skutek? Na co masz wpływ jako moderatorka i mentorka, a co pozostaje poza Twoją kontrolą?

A: Odpowiednio zadane pytania są cennym narzędziem stymulowania rozmowy. Mogą stanowić bodziec do działania, pomagają rozwijać umiejętności i odkrywać rzeczy, na które nie zwracaliśmy wcześniej uwagi lub o których myśleliśmy inaczej.

Pytasz, jakie warunki należy zapewnić, aby tego rodzaju pytania odniosły pozytywny skutek. Przede wszystkim należy zadbać o życzliwą, partnerską atmosferę, która sprzyja kontaktom i wymianie doświadczeń. W takiej relacji łatwiej jest zaciekawić tematem i podsunąć nowe pomysły. Ważna jest też motywacja i nastawienie na rozwój. Stawiając pytania, w pewnym zakresie skłaniamy czy motywujemy do poszukiwań, analizy, refleksji. To, czy ktoś skorzysta z tego, czy też nie, pozostaje jednak poza naszym wpływem.

Pojemność informacji zwrotnej – ile napisać, żeby nie przesadzić?

A: Myślę, że czasami, gdy wskazujemy wiele miejsc sprawozdania, które wymagają poprawek, tzw. wskazówki rozwojowe stają się niemożliwe do zrealizowania przez „ucznia”, a tym samym – zbędne. Nie można ich natomiast pominąć w przypadku bardzo dobrych prac, w których nie ma nic do zmiany.

B: Bardzo podoba mi się Twoja sugestia. Muszę przyznać, że czasami bardzo chciałam zawrzeć w IZ wszystkie jej możliwe elementy. Zgadzam się, że są sytuacje, w których niektóre elementy komentarza lepiej pominąć.

A: Najważniejsze, żeby ocenić, na jakim poziomie jest uczestnik i jakie ma doświadczenie. Żeby to wiedzieć warto wejść z nim w dialog. Wtedy też łatwiej jest podejmować decyzje o tym, co zawrzeć w komentarzu.

Wykorzystanie kryteriów sukcesu do sprawozdania koordynatora w informacji zwrotnej moderatora

B: Właśnie zabieram się do pisania komentarzy do sprawozdań i zastanawiam się, na ile ściśle muszę się trzymać kryteriów.

A: Wiemy z praktyki, że ściśle trzymanie się kryteriów i komunikowanie IZ w oparciu o jego sformułowania nie wychodzi na dobre ani mentorowi, ani tym bardziej jego podopiecznemu. Powstające w taki sposób informacje są mało zindywidualizowane, wręcz szablonowe, sprawiają wrażenie rozliczania. Chcemy tego uniknąć. Warto natomiast stosować język, który sprzyja nawiązywaniu dobrych relacji.

Praktyczne pomysły na zachęcanie nauczycieli do rozwojowych obserwacji podczas lekcji otwartych

A: Podoba mi się propagowanie lekcji koleżeńskich. Myślę, że są one bardziej kształcące dla obu stron (prowadzącego i obserwatora), kiedy nie stanowią pokazu, rodzaju popisu scenicznego, a warsztat dla pary nauczycieli. Nauczyciele mogą odwiedzać się na lekcjach lub tylko przekazać jej nagranie do późniejszego obejrzenia. Efektem końcowym jest informacja zwrotna, w której współpracownik wskazuje możliwości oraz podpowiada nowe rozwiązania. Uważam, że ważne jest aby poddawać refleksji i obserwowany proces, i jego efekty oraz koncentrować się na tym, co poprawia efektywność uczenia się uczniów. Moje doświadczenie pokazuje, że niestety lekcje koleżeńskie często kończą się na omówieniu, co robił nauczyciel i jakie wykorzystał pomoce. Brakuje mi skupienia się na tym, co pomagało wszystkim uczniom w uczeniu się na tej konkretnej lekcji, a co utrudniało ten proces, skąd nauczyciel wie, że uczniowie się uczą i jakie ma na to dowody. Myślę, że taka analiza lekcji dużo wnosi w doskonalenie własnej pracy. Jak Ci się podoba takie podejście? Może znasz nauczycieli, którzy byliby zainteresowani zmianą w tym kierunku?

B: Zgadzam się z Tobą, że nauczyciele, komentując lekcje innych, tak naprawdę często mówią tylko, co im się podobało. Sama w takich lekcjach uczestniczę. Obserwując zajęcia prowadzone przez koleżanki i kolegów, koncentruję się na celach – czy zostały osiągnięte, a jeśli tak, to skąd nauczyciel o tym wie. Myślimy więc podobnie. Ważne jest wypróbowanie tej metody w praktyce. Pozwala nam ona dzielić się swoimi refleksjami i doświadczeniami z innymi uczestnikami kursu.

Umiejętność komentowania pracy, która nie spełnia kryteriów sukcesu

B: Znalezienie czegoś pozytywnego w pracy, która nie spełnia kryteriów sukcesu, jest bardzo trudne. Co wtedy? Trzeba uważać, aby uwagi na temat popełnionych błędów, nie przysłoniły praktycznych wskazówek pozwalających je poprawić. Z drugiej strony wszystkie błędy muszą zostać wskazane. Jak to odbiera uczeń?

A: Zgadzam się z Tobą. Powiedziałabym jednak, że błędy nie tyle muszą być wskazane, ile powinny. Też miewam dylematy z tym związane. Trudno jest znaleźć mocne strony, gdy w danej pracy ich nie ma lub jest ich bardzo mało. Gdy znajdę choć jeden atut pracy ucznia, eksponuję go – nawet, gdy jest to jedynie podjęcie próby. Jeśli jest mnóstwo błędów, wskazuję te, które są najistotniejsze z punktu widzenia kształconych umiejętności. Te mniej ważne po prostu pomijam, bo wszystkiego naraz uczeń o bardzo niskim potencjale i tak nie poprawi... Być może jest to dyskusyjne, a dla niektórych nauczycieli wręcz niedopuszczalne. Wierzę jednak, że to jedyne rozwiązanie, które już „na dzień dobry” nie zniechęci ucznia do poprawy. Dopiero gdy poprawi błędy, na które zwróciłam uwagę, wskazuję mu kolejne.

B: Myślałam nad wprowadzeniem pewnych zmian w zapisie IZ, np. nad połączeniem informacji na temat jednego rodzaju błędów. Można by na przykład wymienić wszystkie niepoprawnie zapisane wyrazy w jednym „dymku”. Mam wrażenie, że to pozwoli optycznie zmniejszyć liczbę komentarzy i cała praca nie będzie „na czerwono”. Moim zdaniem uczeń nie przestraszy się wtedy liczby komentarzy i nie zniechęci do poprawienia pracy. Tak myślę, ale rozumiem, że inni nauczyciele mogą mieć inne zdanie.

ZADANIA DLA MODERATORA

Zadanie 1

Wybierz jedno ze sprawozdań koordynatorów do modułu II. Napisz do niego oraz jego załączników informację zwrotną. Do swojego sprawozdania w module III skopiuj treść sprawozdania, które umieścił w kursie koordynator oraz treść swojej informacji zwrotnej do jego pracy. Dodaj załącznik: plik zawierający zadanie wykonane przez koordynatora i zapisz dane.

Do tego kompletu (sprawozdanie i załączniki oraz IZ) otrzymasz informację zwrotną od swojego mentora.

Zadanie 2

Dokładnie zapoznaj się z materiałami z modułu II kursu dla koordynatorów. Poznanie treści w nich zawartych jest niezbędne, by udzielić rzetelnej informacji zwrotnej do sprawozdań z wykonywanych przez nich zadań.

Powodzenia!